

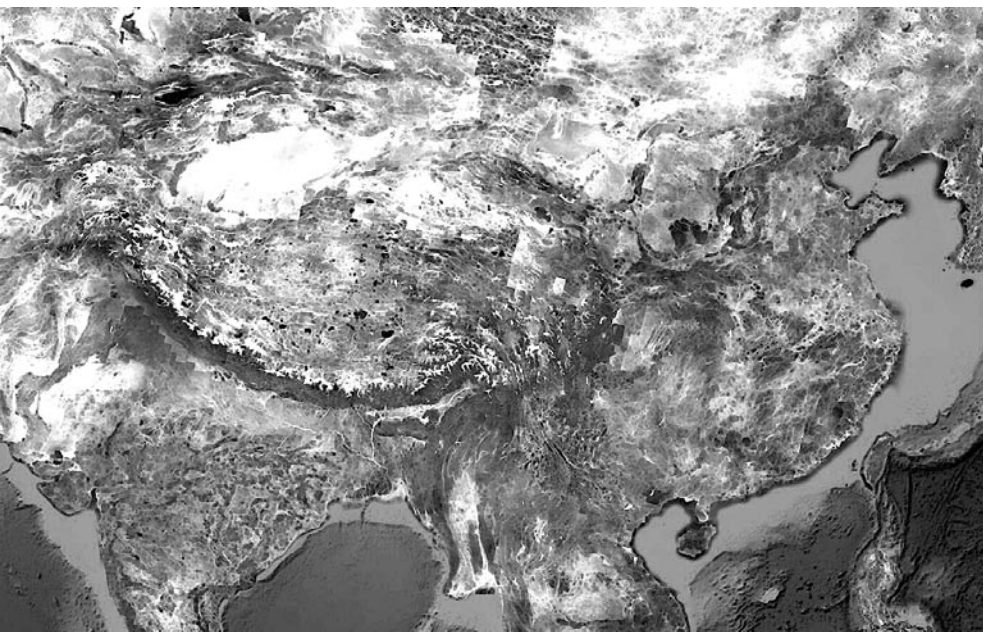

ČÍNSKÁ CESTA

Mikuláš Bielik

Michal

text: Mikuláš Bielik © 2012
cover: Lenka Bieliková © 2012
ISBN: 978-80-87517-50-5

ČÍNSKÁ CESTA

Mikuláš Bielik

Archie

1

CESTA

Tak nevím, jestli jsem udělala dobře, že jsem kývla na cestu v téhle sestavě? Co když nastanou problémy? Doufám, že ne... i když... Raději nedomýšlet. Takto pochybovala znepokojeně Alice, když se v letištní hale sešla celá čtyřka pohromadě.

Nejsou to ani dva měsíce, co po čase potkala Michala. U kávy, jako vždy ve stejné, úhledné hospodě v Dejvicích, řekli si, co mají nového. Při tom jí sdělil, že pořád uvažuje o cestě do Číny. Ta cesta ho stále láká, i když z té dálky má respekt.

Rychle si v hlavě promítla poměrně nedávnou minulost. Kdysi se neúspěšně pokoušeli vytvořit přijatelný vztah. Po čase se shodli na tom, že to nepůjde. Ale jsou kupodivu stále dobří přátelé a to je cennější než nepovedený vztah. Občas si navzájem dělají i konzultanty. Kdysi si myslela, že Michal je ten pravý, s kým vybuduje pomyslný dům, ale on to byl domek z karet. Občas něco naznačila, ale copak řekne člověk všechno, co si myslí o tom druhém...? Ona je odbornice v psychologii, ale také nemůže všechno předvídat... Michal je sice zodpovědný – ale jak k čemu, někdy se naopak projeví jako velmi nespolehlivý. Ale nevraživost a averze v rámci rčení, že se dostavují jako poměr k poměru, po poměru u nich nevznikla. Tenkrát začátkem jara řekla: „Také jsme s Tomášem uvažovali o cestě do Číny. Byl tam na nějakém kongresu a tenkrát si řekl, že by se tam rád podíval

znova na delší dobu, než je krátká služební cesta. Pokud nám ještě zdraví slouží, mohli bychom o tom uvažovat.“

Ani pořádně neví, jak se věci daly do pohybu, ale ona teď sedí v letadle a letí na ne zrovna levnou dovolenou a přemýšlí: Oba máme už nového partnera - v letištní hale jí to znepokojovalo. Potkali se sice všichni v Praze u kávy, zdálo se, že na sebe udělali dobrý dojem. Proto byla přesvědčená, že budou navzájem dobří společníci a bude z nich dobrá parta. Michal si bude určitě dobře rozumět s Tomášem. I přesto, že jsou každý jiný, nebo právě proto. Tomáš neví nic o tom, co se před časem mezi ní a Michalem odehrálo. Michal se své partnerce také nesvěřil. Ona vždy střízlivá a realistická se možná dopustila chyby, že nic neřekla, kdo ví? To všechno se jí honilo v hlavě. Tomáš byl nadšený, když se zmínila, že by mohli jet s jejími známými do Číny. Hned začal pilně studovat všechno o místech, kam v Číně pojedou. Je metodický a systematický. Prostudoval před cestou kde co o kultuře, historii, o umění, medicíně a kdo ví co ještě. Michal a ta jeho Helena určitě neprostudovali zhola nic. Michalův názor se stane určitě i Heleniným názorem. Taková puflka je určitě poslušná a to mu asi vyhovuje.

Přemýšlela s pobaveným znechucením. Teď v letadle, kdy stroj nabral potřebnou výšku, se už uklidnila.

Napila se džusu, který nabízela steward, a v duchu se usmála: Ona, vdova, která se léta věnovala své práci a kultuře, najednou v sobě objevila dobrodružné sklony, byť uměle podnícené a pečlivě připravené. Podniknout tak dalekou cestu v tak zvláštní společnosti je dobrodružství. Ještě nikdy nebyla tak daleko ve světě. A není jednoduché najít parťáky na tak náročnou cestu. Letmo se podívala na Tomáše, který seděl na vedlejší sedadle a četl časopis. Zavřela oči a pohroužila se do prázdna.

Před nimi seděl Michal se svou Helenou.

I Michal si dělal trochu starost. Ne s tím, co byla pro něho dávná minulost, ale se svou pravou nohou. Nedoléčená ostruha někdy bolela. Když se rozhodl pro tuto cestu, počítal s tím, že noha už bude v pořádku. Jeho předpoklad nevyšel. Vzal si sebou i skládací hůl pro každý případ, že by mohl mít problémy. To, že

se znal s Alicí kdysi důvěrně, vnášelo do cesty trochu koření, ale ne znepokojení. Samozřejmě, že teď už o tom nesmí padnout ani zmínka.

Helena je klidná, není tak invektivní jako bývá Alice. Občas trochu víc mluví, mně to ale nevadí, stejně ji poslouchám tak na padesát procent. Mezitím něco dělám, nebo přemýšlím nad něčím úplně jiným. Nevadí jí to. Alici se zřejmě zdá Helena poněkud jednoduchá, ale ona je spíš dobrák. Je dost chytrá a pro mě je docela přitažlivá a to je nejdůležitější. Není tak vzdělaná a kulturně na výši jako Alice, neumí anglický, nechodí tak často na koncerty a do divadel. Ale já také neumím anglicky, zato Tomáš, ten ano. Ten je ještě víc intošský než Alice. Možná se budu dobře bavit..., přemýšlel Michal, který měl před sebou v kelímku z umělé hmoty zbytky vína.

Helena seděla vedle něho a pomalu se uklidňovala. Nelítala v životě často, proto jí dlouhá cesta letadlem připadala jako obzvlášť mimořádná.

Kritický moment mám za sebou, pomyslela si, když ji odlehlo v uších.

Pozorovala, kdo všechno je kolem ní. Už na letišti podle hovoru poznala, že mezi účastníky je dost Slováků. Michal tu má krajany. I on to zjistil a okomentoval, že je dobře, když je zde zastoupená i jiná část Haliče než česká. Ta jeho Halič, se zeměmi mezi Německem a bývalým Sovětským svazem, ji docela baví. Chybějí ještě Poláci a Maďaři a Halič by byla podle něho kompletní. Alici se termín Halič moc nezdá, Češi jsou podle ní někde jinde než v Haliči, ale také se tomu termínu směje. Namítala, že Visegrádskou čtyřku cpe Michal do někdejší Haliče, která kdysi byla v Rakousku-Uhersku a dnes je to Ukrajina. On jí na to, že se Halič od doby, kdy z ní po válce vyhnali Němce, posunula na západ. Je vidět, že Michal nemá problém s ní nesouhlasit. Je to dáno tím, že se znají už delší dobu.

Na obrazovkách umístěných na zadní straně opěrky každého sedadla, si mohl každý promítat program podle své volby. Michal pomohl Heleně nasadit sluchátka, našel jí nějakou komedii ve francouzštině, které vůbec nerozuměla, a sám studoval,

kde se právě letadlo nachází, v jaké výšce a jakou rychlostí letí. Pak si do svých sluchátek vybral nějakou hudbu.

Letěli nad Ruskem a venku se začalo stmívat. Pod nimi byly husté mraky, ti co seděli u oken nemohli nic vidět. Jen oblaka a křídla a motory obřího letadla. Někteří cestující se přikryli lehkými dekami a spali. Postupně usnula i čtyřka z Prahy.

Ráno bylo na obrazovkách vidět, že pomalu přelétávají hranice Ruska a dostávají se nad Mongolsko. Mraky hodně prořídly, místy se úplně rozplynuly, z oken byla vidět žlutá poušť a pusté hory.

Michal před Helenou začal nahlas oprašovat vzpomínky na svá řídká dosavadní setkání s Číňany: „Znal jsem dohromady asi pět Číňanů. Jednoho takového odrostlého stážistu v Bratislavě na technice. Ten pořád mlel o politice, o tehdejší malé válce mezi Čínou a Indií. Pak to byli tři obchodníci, s kterými jsem jednal jako finanční ředitel jedné obchodní firmy. A další byl čínský velvyslanec na jedné sešlosti u vína“.

„Velvyslanec? A co říkal?“

„No já se ho ptal, zda nejsou v Číně rozpory mezi mladou počítačovou generací a starými komunisty. Řekl, že nějaké jsou, ale oni jsou především Číňané a chtějí rozvíjet Čínu moderním způsobem.“

„Jo ták. Tedy vlastenectví,“ lehce se zasmála Helena.

„Vlastenectví nebo nacionalismus, nevím, jaký je mezi tím rozdíl. Hlavně, že to plní svůj účel,“ potvrdil Michal a pak ještě vzpomněl: „Jo a taky jsem byl jednou na čínském velvyslanectví přebírat nějaký majetek. Šlo o novou budovu, kterou bylo možné převzít a přebudovat na byty.“

„Jak to dopadlo?“

„Spíš nedopadlo! Už to někdo shora zařídil pro sebe. Bylo to příliš lukrativní.“

„Jsem zvědavá, co nás čeká. Při pomýšlení na to, se mi až klepe žaludek,“ rozpačitě se pousmála Helena.

„Můj děda byl v Číně jako legionář za první světové války. Ale nepamatuji si, že by něco o svém krátkém pobytu v Číně vyprávěl,“ ještě přidal Michal po chvíli.

Helena odešla na toaletu a byla ráda, že může chvíli stát ve frontě a trochu se rozhybat. Pobolívala ji už kolena, její slabé místo. Ve snaze, aby ji bolest přešla, si vzala sebou nějakou mast, kterou si je natře. Vzpomněla si, jak se podívovali její synové, že se rozhodla podstoupit takovou náročnou cestu, a usmála se tomu. Ukázala jim, že se ještě nechystá do starého železa.

Když se vracela na své místo, Michal vstal a vystřídal jí. I on si chvíli postál v malé frontě. Nikdo z Čechů v ní nebyl. Všiml si, že zde byli většinou Francouzi.

Po návratu uvažoval, zda si nemá pustit nějaký film, ale rozmyslel si to, usoudil, že pohled z okna bude zajímavější. Díval se na krajinu a na elektronickou mapu před sebou.

Rozpoznal, že mongolskou poušť vystřídala poušť čínská. Zauvažoval nahlas před Helenou, jak mohlo Mongolsko a jeho lámové zachovat samostatnost mezi oběma obry, Ruskem a Čínou. Dlouho to neprobírali a zmlkli.

Z okna bylo vidět horskou, vyprahlou krajinu a klikaté cesty. Podle mapy na obrazovce tato poušť sahala pomalu až k Pekingu. Na cestách se objevila četná auta. Před Pekingem hory a poušť zmizely, objevila se zeleň a letadlo začalo klesat. Za chvíli rolovalo na pekinském letišti.

2

PEKING - BEIJING

Velké letiště bylo stejné, jako všude ve světě. Jen čínské značky a lidi se šikmýma očima dávají vědět, že návštěvníci už nejsou v Evropě. Šestihodinový posun na hodinách také něco připomínal. Místo časného rána jsou v pravém poledni.

Všichni včetně české výpravy vystoupili. Ta obklopila svého průvodce a navzájem se nenápadně prohlíželi. Žen je o asi o jednu třetinu víc než mužů, většinou se neznají, proto jsou všichni navzájem rezervovaní.

Chůze ve velké letištní hale jim umožňuje konečně narovnat dlouho skrčené nohy. Vyzvedávají své kufry a velké cestovní tašky. Předkládají doklady, formuláře. Všichni cítí zvědavost a chuť objevovat záhadnou zemi.

Na doporučení průvodce si někteří mění v letištní směnárně peníze, může se stát, že by v hotelu neměli dostatek peněz pro výměnu. Kurz je prý všude stejný. Tomáš a Michal se rozhodli také pro jistotu a každý si vyměnil sto dolarů.

Venku, cestou k přistavenému autobusu s velkými čínskými znaky na bocích, všichni zjišťují, že v Pekingu je větší teplo než doma a určitě i víc jakéhosi smogu.

Průvodce přes mikrofon uvítal výpravu a hned upozornil, že ve vzduchu prý není jen smog, ale i jemný prach z relativně nedaleké pouště.

Vozidlo se rozjelo a všichni zvědavě koukají z oken autobusu. Začali zkoumat a poznávat tuto zvláštní zemi. Jedou po dobře vybudované dálnici, na které míjejí množství aut nejruznějších značek. Nad dálnicí jsou vidět velké zelené směrovací tabule, jako v Evropě.

Jsou unavení. Let byl dlouhý. Jsou zahlcováni novými dojmy a poslouchají výklad o Číně a o Pekingu. Všeobecné informace o tom, že se ocitli v nejlidnatějším a co do rozlohy třetím státě na světě. Čína, neboli Čung – Kuo je jediná říše, která přežila všechny dosavadní říše. Všichni dobyvatelé, pokud vyhráli, se časem asimilovali. Číňané, na rozdíl od Evropy příliš neznali něco takového, jako je nacionalismus. Většina lidí žije na jihu a ve středu země. Na severu a západě žije lidí méně, asi třicet procent. Ale právě ze severu - z Pekingu je Čína ovládaná. Celkově nejvíc lidí žije ne venkově, takže základem Číny je venkov, ale bohatství země zajišťují města. Cílem vedení státu je udržet podíl venkovského obyvatelstva na šedesáti procentech, ale ustálí se to asi na padesáti. Co se týče politiky jednoho dítěte, uplatňuje se ve velkých městech, na venkově ne. Pokud je někdo bohatý, může to zařídit - zaplatit, že má děti kolik chce. Vládnoucí komunistická strana je vlastně další císařskou dynastií. Z historie usoudila, že přílišný počet obyvatel vždy vedl k pádu dynastie. Ví, že žádná dynastie není nenahraditelná. No a komunistická dynastie nechce padnout jako předcházející dynastie. Proto se snaží, aby se populace příliš nerozrostla a aby se životní úroveň zvyšovala.

Severozápad Číny je nejchudší, jih je nejbohatší. V Evropě je to naopak. Číňané mluví několika dialekty natolik odlišnými, že kdyby se sešli, nerozuměli by si. Ale mají společné znakové písmo a to přečte a napíše každý obyvatel stejně. Na severu je populace větší, podsaditější, na jihu jsou lidé drobnější. Povinná školní docházka trvá snad šest let a může pokračovat ještě tři roky. Podnebí na severu je chladné, na jihu až subtropické. Ale v Šanghaji se mohou objevit párkrát v roce i malé mrazíky.

Průvodce je upozornil na spoustu aut různých značek. A komentuje, že Čína je dnes největším světovým producentem aut a zároveň se tam také prodá nejvíc aut na světě. Vyrobí a prodá šestnáct milionů aut.

Zde se průvodce zřejmě dopustil zkreslení. Ve všech statistikách je uváděno, že Čína prodala loni třináct milionů aut, tedy o tři miliony aut míň, konstatovali Michal s Tomášem. Takto nadnesenými čísly se bude průvodce ještě během celého pobytu ohánět často. Je třeba ho brát s rezervou, hlásil vnitřní hlas obou pánů.

Průvodce pokračoval dalšími informacemi o Číně: Staví se zde třicet pět atomových elektráren, a to proto, že Čína nemá dostatek energetických zdrojů. Jen uhlí ve složitých geologických podmínkách a něco málo ropy. Dosavadní vysoký hospodářský růst se docíloval bez velkého technického rozvoje. Teď se to mění. Podobně se vyvíjelo i Japonsko. Také ze začátku nekladli důraz na technický rozvoj a teď jsou v tom na špičce.

V celé Číně je zaveden jednotný čas. To znamená, kolik hodin je v Pekingu, tolik je ve Lhase v Tibetu.

Ve svém výkladu přešel na blížící se Peking, oznámil, že je velký, ale ne největší. V Číně je snad čtyřicet měst která mají víc, než milion obyvatel, z toho dvě města jsou větší než Peking. Postupně přešel k tomu, co lidi hodně zajímá - peníze. Město má asi dvanáct milionů obyvatel, ale není nejbohatším ekonomickým centrem země. Tím je Šanghaj (Stejně jako Berlín v Německu, řekl si pro sebe Michal). Vydělky jsou v Šanghaji vyšší. Jinak kvalifikovaný dělník v Číně vydělá tři až čtyři tisíce jüanů, řidič autobusu kolem dvou tisíc, nekvalifikovaný dělník tisíc, tisíc dvěstě. Ale kupní síla je dost vysoká, ceny za nájem bytu jsou například nepoměrně nižší než u nás.

Peking jako hlavní město nefunguje nijak dlouho, jen pár set let. Vládly zde jen dvě dynastie – Ming a Čching. Dřív bylo hlavní město Xiang, tedy Si-an v provincii Šen-si.

Tam pojedeme za čtyři dny vlakem. Jeden z císařů tam nechal vybudovat terakotovou armádu u své hrobky. Na tu se jezdí dívat spousta lidí z Číny a celého světa. Zachovaly se tam městské hradby. Obojí uvidíte.

I když je Peking kvůli minulým olympijským hrám značně přebudovaný, za chvíli se o tom přesvědčíte, je zde pořád nejvíc historických památek, včetně Velké čínské zdi. Ta začíná takřka hned za městem.

Je to vojenská stavba. Ukázalo se, že její význam byl především psychologický. Jinak, co se týká vojenství, Číňané si vojenského stavu moc nevážili. Nebyli militaristickou společností. Občas válčili mezi sebou. Historie zaznamenává období válčících států, proto si cení své jednoty. Dnešní armáda není příliš velká. Voják má stálý plat, na rozdíl od jiných lidí má sociální a zdravotní zabezpečení. Na pomníku v Pekingu je dnes mezi zasloužilými osobnostmi uveden jak Mao Ce-tung, tak i Čankajšek. Co na tom, že bojovali mezi sebou. Oba jsou zasloužili vlastenci.

I zde určitě někdo zapochyboval o pravdivosti toho, co řekl průvodce. Vždyť zeď i armáda, která na ní sloužila, vyžadovaly hodně vysoké náklady. Kvůli takovým nákladům a daním lidé armádu nemilují, ani si moc neváží oficírů, ale to neznamená, že nejsou militaristickou společností.

Náboženství je směsicí buddhismu, taoismu, kultu předků a duchů přírody. Čínský buddhismus je odlišný od indického, nebo tibetského. Systém založený na množství klášterů plným mnichů v Číně neprorazil.

To znělo důvěryhodněji. Daňové úniky nemá ráda žádná vláda. Přebujelé kláštery by znamenaly nižší daně. Průvodce pokračoval: Z hlediska morálky a uspořádání společnosti je důležitá postava Konfucia. Žil pět set let před Kristem, ale jeho učení je živé dodnes. Jako každé učení i konfucionismus byl čas od času reformován a upravován. Je zakořeněná zásada, že když se někomu něco stane, ostatní jdou pomoci. Altruismus je všem vlastní. Když někdo něco provede, ostatní nesou důsledky a musí to napravit. Oddanost, poslušnost jsou základní zásady. Postavu bohočlověka nemanželského původu, tedy Krista, odmítají, ale křesťanští protestanti jsou vítáni, katolíci mň, protože pro Čínu je nepřijatelné, aby hlava čínské církve sídlila někde jinde než v Číně, ne v jakémsi Římě. Tibetský dalajláma jako tibetský papež by také nevadil, kdyby sídlil v Číně. Žije trvale v zahraničí, proto je špatný Číňan. Žádná církev nemá a neměla v Číně patent na pravdu. Neměla také příliš velký majetek. Křesťanství je pro Čínu příliš abstraktní. Čína má určitou formu občanské společnosti, ale jinou než ji známe my. Číňané dodržují všechny možné starodávne tradice, třeba i při stavbě mrakodrapů. Princip

jin a jang, jsou nezpochybnitelné, pět základních prvků – oheň, dřevo, zem, kov, voda a pohyb mezi těmito dvěma principy je platný dosud. Přisuzuje se moc a vliv číslům. Šťastné číslo devět, se objevuje všude. Typický je duch symbolu. Drak je symbolem pro dobro, ne pro škodu. Devítka a dokonce i násobek devítky, třeba osmnáctka je symbolem štěstí, ale třeba čtyřka nic moc.

Kriminalita je všeobecně velice nízká. V ulicích Pekingů, ale i jinde, není třeba mít zbytečný strach, všude je bezpečno. To co existuje je korupce, někdy se objevují falešné peníze. Spousta věcí by bez úplatků nefungovala. Číňan je podplatitelný. Ale nic se nesmí přehánět. Šéf Pekingů před léty postavil pro sebe palác, měl tam dvě stě slečen, dostalo se to na veřejnost a byl popraven.

„Další, kdo nevěděl, kdy má přestat,“ po krátkém zaváhání poznamenal Tomáš a otočil se tak, aby to slyšeli i dva společníci.

„Ten člověk se vyvíjel. Možná ze skromných poměrů se vypracoval na úspěšného funkcionáře a tuneláře. Až vzbudil rozpaky, pak pohoršení a nakonec ho označili jako bezcharakterního kariéristu. Případ pro román, jak se ze zbohatlíka stane exhibicionista,“ ironizoval Michal rozvážným hlasem.

„Každý exhibicionista se musí předvádět. Sundá si kalhoty na veřejnosti, jen aby se na to někdo díval, ale hlavně o tom napsal,“ poznamenala Alice.

„Aspoň víme, že i tady se hrabe jen k sobě a ne od sebe,“ zareagovala a zlehčila Helena.

„Co by tady udělali se šéfy plzeňské právnické fakulty?“ obrátil se Michal na Tomáše.

„Určitě by je také popravili,“ řekl Tomáš a zlehka se poušmál.

Byla to pohotová odpověď bez zaváhání a dalšího zbytečného vysvětlování.

Otočil se zpátky a díval se znovu dopředu. Bylo vidět, že by proti tvrdému trestu velké námitky neměl. Byl vcelku tolerantní, ale nebyl flákač a vychcánek. Nepotřebuje ani sdílet většinový názor za každou cenu. Tato společnost mu určitě rozumí, i když ledacos zůstává nezodpovězeno.

„Provedla by se akce čisté ruce po čínsku,“ ozvala se znovu a trefně vedle něho sedící Alice, čímž hned sklídila uznalý smích.

„Co když mají i oni i soukromé školství? Třeba pro takové, kteří se nechtějí učit, jen se flákat,“ ozvala se Helena a smích ještě přizivila.

„Ty nadpisy na pomníku bývalých vzájemných soků, o kterých jsme před chvílí slyšeli, se mi líbí. Dokážu si představit, že třeba i na Slovensku by se mohlo stát něco podobného. Na takovém pomníku by byla vyryta jména prezidenta Tisa, tajemníka Husáka i Dubčeka. Všichni se o něco v rámci národního rozvoje zasloužili. Češi by takové velkorysosti nebyli schopní,“ navázal v lehkém tónu Michal.

Objevují se první supermoderní stavby a mrakodrapy. Když minuli olympijské stavby, už bylo vidět pouze výškové budovy nejrůznějších tvarů ze skla a betonu. Amerika v Číně působí ohromujícím dojmem. Průvodce zatím pokračuje ve výkladu: Jedeme kolem olympijských stadionů a souvisejících staveb. Tamhle je vidět i slavné Ptačí hnízdo. Dík olympijským hrám byl Peking ohromně přebudován. Přestavba by se uskutečnila tak či tak, ale vzhledem ke hrám to bylo rychlejší. Byly zbourány celé staré čtvrti, v některém z příštích dnů se podíváme na některou, kterou schválně zachovali. V místech, kde jedeme mezi mrakodrapy, stály dříve pekingské hradby, které dělily město. Teď, jak sami vidíte, je na místě hradeb bulvár.

Velké nápisy a reklamy, názvy bank, centrálních státních úřadů, administrativně obchodní centra, opodál budova centrální televize, to všechno bylo obrovité a impozantní. Průvodce upozorňoval na některé z nejvýznamnějších budov. Všichni koukají a dělají si první dojmy ze záhadné a bohatnoucí krajiny. Autobus odbočuje z hlavní silnice a přijíždí k velkému hotelu, který má přes třicet pater. Nachází se poblíž centra.

Michal si připomíná svou cestu do Ameriky a říká to vedle sedící Heleně. I ona je uchvácená vším co vidí, ale už je snad i ráda, že se blíží k hotelu, protože si bude moci odskočit na toaletu. V autobuse je najednou rušno.

Helena už sbírá tašky, které neměla v zavazadlovém prostoru a něco přeskupuje k Michalovi.

Vystupují, jen zběžně registrují upravený trávník, kytky a keře před mohutným hnědočerveným hotelem.

Obtěžkáni všemi kufrý a zavazadly vešli do hotelové haly. Odevzdali pasy a po chvíli dostali plastové karty jako klíče od pokojů. Vzali na vědomí pokyn, že za hodinu je sraz u recepcce. Pojedou někam na oběd a prohlédnou si nějakou zajímavost. Postupně nasedali do výtahů a jeli se ubytovat.

Michal s Helenou nechali kufrý v předpokojové hale, či spíš v obývacím pokoji. Byla tam i televize. Odhodili bundy a Helena hned vběhla na toaletu. Nesvítilo tam světlo a tak Michal hledal, kam má zastrčit plastovou kartu, aby zapnul proud. Našel, a když se rozsvítilo, slyšel spokojené zamrmání Heleny. Začal zatím prohlížet interiér. Ohodnotil, že je to dobré a vyndal pár věcí. Rozhodl se, že vleze na pár minut pod sprchu a pak se natáhne.

„Vytáhneme z kufrů jen to nejnnutnější,“ řekl Heleně, když se spokojená vrátila z koupelny.

„Trochu mě při klesání letadla bolela hlava. V autobuse to přešlo. Proto jsem cestou mlčela. Teď je to už dobré,“ postěžovala si na cestovní komplikaci a ukázala rukou na spánky a uši.

Souhlasila s tím, že vybalí jen to, do čeho se převléknou. Přesto, když se rozhlídla, rozhodla se něco uspořádat. Rychle pověsila do skříně v předpokoji pár svých věcí, aby se stačily vyvěsit, vyndala i pantofle, kosmetiku. Potom si stoupla vedle Michala k pootevřeným balkónovým dveřím.

Rychlý pohled z čtyřnadvacátého patra jim prozradil, že všude kolem jsou stejně vysoké budovy, široké silnice a také železniční trať.

Michal opustil Helenu a šel si dát rychlou sprchu. Pak se podle plánu natáhl na postel. Potřeboval nutně na okamžik zavřít oči. Opřel se o čelo postele a snažil se na nic nemyslet. Neměl chuť reagovat na Heleniny poznámky k tomu, co viděli a slyšeli, ale ona to vlastně ani nechtěla slyšet. Mluvila a připravovala si věci na převlečení.

Měla rada veselé barvy. Vzala si na sebe růžovočervené tříčtvrteční kalhoty, blůzku a lehké sáčko. K tomu růžové botičky, růžovou kabelku a růžový šátek. Před zrcadlem zkontrolovala, jak vypadá. Michal se už probral a tak od něho vyslechla lichotku, že jí to opravdu sluší a je velmi pohledná kočka. Snad si toho někdo všimne, nápadná je dost, pomyslel si.

Byl čas pokoj opustit. Odebrali se na recepci, kde už bylo několik lidí z jejich skupiny. Tomáš mlčky postřehl, že Helena má větší vztah k módě, než Alice.

Slunce prozařovalo čínskou oblohu a někteří účastníci si ho užívali před hotelem. Vedeni průvodcem se všichni odebrali k autobusu. Kupodivu byli všichni v dobré náladě jako kdyby únava z letu byla pryč. Čekali, až řidič otevře.

Naše čtyřka obsadila místa tak, aby všichni seděli pohromadě. Odložili na sedadla svá příruční zavazadla a ještě na chvíli vyšli ven, než se všichni sejdou.

Konečně byli všichni. Zbytek už přivedl čínský průvodce, který se přidružil k českému a obdržel český praporek.

Autobus se rozjel, najel na hlavní silnici a oni se dozvěděli, že jedou někam na oběd.

Po necelé půlhodince, během které se bylo skutečně na co dívat, zastavil bus před restaurantem.

Vešli do rozlehlého a členitého prostoru. Ostatně takové budou i všechny jiné restauranty, ve kterých se ocitnou během svého pobytu v Číně.

„Moderní místnosti ve starém čínském stylu,“ komentoval Tomáš, když viděl výzdobu a všude rozestavěné kulaté stoly s otáčivým sklem uprostřed.

Usadili se a obsluha – servírky oblečené do tradičních čínských kostýmů, s kabátky zapnutými ke krku, začala nosit na otáčivé sklo jednotlivé chody. Všichni zvědavě a překvapeně zírali, ale rychle se zorientovali. Každý nabíral z mís do svého malého talířku to, na co měl chuť.

„Švédský stůl na čínský způsob. Hlavní chod zde zřejmě neexistuje,“ pronesla Alice, když viděla otáčivé sklo plné stejně velkých mís se záhadnými pokrmy. Uprostřed skla vévodila největší mísa s rýží.

Vedle talířku hostů stála dvoudecová sklenice, kterou obsluha plnila pivem, ale jen jednou. Vedle sklenice vždy stál malý koflíček na čaj, malá hlubší miska, v které byla krátká lžice a vedle ležely hůlky. Na požádání přinesla obsluha vidličku. Všechna jídla byla nakrájená na malé kousky, takže nebyl potřeba nůž, který na stole ani nikdy nebyl. Na jedné misce byla ryba, na jiném vepřové maso, na dalším kuřecí, či dušená zelenina, nebo něco neidentifikovatelného. Všechno zbarvené nejrůznějším kořením, v nálevech, nebo omáčkách.

„Dej si tu rybu, zřejmě je na čínských bylinkách,“ radila Alice Heleně.

Ta ji poslechla a poznamenala: „Smaženého kapra zde asi neznají.“

„Tohle je dost ostrá omáčka,“ oznamovala Alice varovně, když ochutnala několik soust z jiné misky. „Ty nudle jsou ale dobré, zřejmě jsou místo brambor,“ pokračovala za chvilku.

„Jaké je to maso? V té zálivce to nepoznám,“ odvětil Michal a Tomáš, ne příliš přesvědčivě odhadoval, že je to snad vepřové.

„Kdo ví, jestli ta dušená zelenina je čerstvá, nebo konzervovaná?“ hádala Helena.

„Snad by nedávali něco z konzervy,“ řekla Alice.

Tu a tam někomu při přesunech jídla na malé talířky něco upadlo na ubrus. Nechávalo je to v klidu. Průvodce přece říkal, že nevadí, když je stůl po jídle zaneřáděný. Svědčí to prý, že u stolu vládla správná nálada a jídlo chutnalo.

Nakonec přinesli mísu s polévkou, ta se jedla jako poslední, pravda pokud se nepočítal závěrečný chod. Ten tvořilo ovoce, které nahrazovalo moučník.

Alice s Helenou se pokoušely při jídle kouzlit s hůlkami, Heleně se to dařilo lépe. Pánové se tím dobře bavili.

Na tom je vidět, že je manuálně zručná, okomentoval Michal, víc než já. Spolu s Tomášem hned zavrhlí učit se manipulovat s hůlkami a vyžádali si příbor. Dostali ale jen vidličku. Rozhlíželi se okolo a ostatní na tom nebyli lépe. Výprava se skládala většinou ze starších párů. Bylo v ní několik žen, které podnikly výlet samostatně, a oni čtyři byli jediná větší skupina zájezdu.

U stolu s nimi seděli další čtyři účastníci, a tak se jim konečně naskytla možnost se seznámit a promluvit si.

Jídla bylo dost, ale to nejlepší, co bylo nabídnuto, se snědlo. Na skle zůstala mísa se zbytkem rýže a nějaká polouvařená zelenina.

„Tak jak vám chutnalo?“ zeptal se Michal bez toho, aby se na někoho konkrétního obrátil.

„Je to dobré ale pro nás zvláštní. Ryby i zeleninu mám ráda, snad by to sneslo méně rýže a místo ní pár brambor,“ odpověděla za všechny jedna z neznámých dam u stolu.

Možná by bylo dobré se vzájemně představit, ale já to nenavrhuji, pomyslel si Michal. Zřejmě nikdo u stolu to nepovažoval za důležité.

Za chvíli se postupně všichni zvedli od stolů. V cizím prostředí se cítili nejistě a měli potřebu držet se pohromadě. Pomalu, s oběma průvodci, šli k autobusu.

Tentokrát jeli pár minut a zastavili u nějakého areálu. Jak vysvětloval český průvodce, byl to císařský park. Do parku se vcházelo velkou barevnou honosnou bránou, vyzdobenou starým čínským způsobem. Takových barevných bran budou vidět v Číně spousty.

Park byl opravdu velký, plný zeleně, vody a větších či menších barevných staveb a stavbiček. Bylo vidět, že příroda zde kvete pod přísnou kontrolou. Na vršku stál buddhistický chrám, ke kterému vedly schody, ztrácející se v zeleni. Pod chrámem se rozprostíralo velké jezero plné lodiček. Tu a tam stály roztroušené stánky se suvenýry, nápoji, včetně plechovkového piva a jiným drobným občerstvením. Bylo na co se dívat. A jako správní turisté fotografovali vše, co bylo pro ně zajímavé. Začal obvyklý turistický fotografický maratón.

Michal se chtěl k cvakání spouští připojit, ale po pár zmáčknutích fotoaparát vypověděl službu. Měl vybitou baterii. Helena ho zase nechala v hotelu a tak fotili jen Tomáš a Alice.

„Nějaké fotky vám odsud dodáme,“ sliboval Tomáš.

Na návrší pod Buddhovým chrámem nějaký člověk nabízel Michalovi focení v císařském hávu. Nakonec ho přímo vtáhl do svého fotokrámků. Se svou čínskou partnerkou začal Michala

oblékat do barevného hedvábného kaftanu, na kterém převažovala zlatá barva. Rozesmátou Helenu přešel smích, když začali oblékat i ji. Oba rezignovali co teď, nechám je dělat, co chtějí, ale zeptám se, kolik budou za tu památeční fotku chtít.

„Price, cena, jüan,“ ptal se a Číňan rychle pochopil a napsal na papírek cenu.

Michal ji hned přepočítal na koruny, jüan je necelé tři koruny, celková suma za tu legraci stojí, pomyslel si. Někteří členové výpravy se dostali do krámků a také chtěli využít situaci a vyfotit zajímavou scénu. Michal už byl skoro celý zabalený do hedvábí a právě mu čínský pár přidělával na hlavu korunu. Číňan odháněl nezvané reportéry, ale nemohl být všude, takže několik lidí stihlo zmačknout spoušť s veselým smíchem na rtech. Číňan dvojici vyfotil pro jistotu dvakrát a začal se hned bavit svou tiskárnou, která byla vedle imitovaného císařského trůnu. Za chvíli podával hotové fotky císařského páru. Michal zaplatil, vzal fotky a vyšli s Helenou ven. Tam je čekal zbytek partičky.

Hned vedle byl stánek s nápoji. Měli žízeň. Michal si koupil plechovku piva, Heleně studený zelený čaj v plastové lahvi. To máš už měl pivo v ruce a prohlížel si čerstvou fotku, kterou mu Michal podal.

„Zase u piva? Nestačilo vám to, co jste měli u oběda,“ ozvala se Alice.

„My nejsme u piva,“ reagoval Michal.

„A kde?“

„Máme krátkou schůzi.“

Zasmáli se, Alice zakroutila hlavou, jako kdyby chtěla říct – zase blbne a pohnu se z místa za ostatními. Průvod se roztrhl, šli ve dvojicích, vytvářely se skupinky. Kolem průvodce šel větší hlouček jako jeho doprovod. Cestou z návrší k jezeru pomalu upíjeli z plechovek, nebo plastových lahví. Občas se průvod spojil, aby něco vyslechl. Průvodce mluvil a sliboval, že se projedou na lodičkách, ale vznikl zádrhel. Pronájem lodiček právě přestal fungovat a tak si museli udělat delší procházku kolem jezera. Zase se vytvořily odstupy mezi skupinkami.

Dívali se a probírali, jaké rostliny zde rostou, úpravu okolí i to co slyšeli od průvodce. Žertovali, Číňané prý mají složité

písmo, ale zřejmě žádnou gramatiku. Měkké a tvrdé i je určitě netrápí. Jejich oddanost je zřejmě něco podobného jako německý smysl pro povinnost. Evropské náboženské války se jim můžou jevit jako nenormální. Stejně, jako Evropanům, když Číňané dělali ze ženských nohou kopýtka.

Všímal si chování kolemjdoucích, jejich oblečení, tedy módu, výstroj v podobě mobilů, foťáků, kabelek i jiných doplňků. Oblečení překvapit nemohlo, vždyť skoro každý měl na sobě něco čínského.

Co vlastně o Číně vědí? Jména pár politiků jako byl Mao, Čankajšek, Teng Siao-pching. Některé jejich činy a několik císařských dynastií. Mají povědomí, že je to stará civilizace, ledacos se zde vynalezlo a teď se to prudce vyvíjí. O čem jiném se můžou bavit? Zatím o tom, co zůstalo doma. Mezitím se přátelili.

Helena spokojeně hodnotila: Tomáš je sebevědomý, mluví chytře. Je o trochu víc ješitný než Michal. Ten ledacos, i invektivu, přejde bez povšimnutí. Ani Tomáš není zlý, nepovyšuje se, na svůj věk vypadá dobře. Pro naše cestování je to dobrá kombinace, nuda tu nebude.

Pozdní odpoledne přecházelo do večera. Začala se rozsvěcovat světla. Když se shromáždili kolem průvodce, Alice vyzvala Michala, aby mu ukázal fotku. Poslechl ji.

Podíval se, usmál a řekl, že žlutá barva, která na fotce dominuje, je barva císařská a že takových nabídek na focení ještě potkají hodně.

Michal začal trochu kulhat. Nedoléčená ostruha se ozvala. Možná, že zítra rád vytáhnu tu mou skládací hůl, přemýšlel znechuceně.

Voda v jezeře, kolem kterého dost dlouho šli, byla čistá. Ale na druhé straně jezera už byla cítit hnilobou. Plavaly na ní nějaké odpadky a řasy. Michal doufal, že už půjdou přímo k autobusu, ale mýlil se. Procházka pokračovala podél jezera mezi zelení a vodou. Na druhé straně jezera se tyčil Buddhův chrám. Mířili k jakési vyzdobené zdi, byla to dračí zeď. Jak průvodce upozornil, měřila devět metrů do délky a bylo na ní devět draků a byla to významná ojedinělá památka.

„Zajímalo by mě, když tak věří na čísla a astrologii, jestli vědí o údajném přelomovém roku 2012,“ pronesl jeden z účastníků.

O něčem takovém průvodce nevěděl.

Zahnuli doprava. Nedaleko dost vysoké zdi, i ta měla něco společného s devítkami, minuli pár malebných altánků, vyslechli něco o jejich zvlátnostech. Až pak vedla cesta ke zdi obložené barevnými dlaždicemi a konečně na parkoviště.

„Večeře bude v našem hotelu. Po večeri se můžete projít okolím hotelu a pozorovat večerní život. Nebo se můžete projet metrem,“ naváděl průvodce v autobuse.

„Tak to ne. Vy můžete jít, já zůstanu v hotelu, moje noha protestuje,“ zamítl Michal takové návrhy před svými společníky.

„Všimli jste si? Nejsme jediná větší skupina zájezdu. Ti Slováci jsou tady taky jako skupina, dokonce jich je o jednoho víc než nás. Slyšela jsem, že jsou snad z Bratislavy. Ten jeden Slovák vypadá spíš jako Maďar, možná to dělá jeho knírek,“ sdělovala Alice své postřehy, když vystoupili u hotelu z autobusu.

Tomáš se usmál koutkem úst a pomyslel si: Zanedlouho bude Alice vědět o těch lidech ledacos. Odkud jsou, jejich povahové vlastnosti, rodinné poměry i některá tajemství.

„Řekla bych, že už je na obzoru další skupina,“ reagovala Helena na Alicina slova a dodala: „Separátní dámy už nechťejí být separé, začínají se kamarádit.“

Jízda po večerním Pekingu byla pro Michala úlevou. Ale teď, když skončila, byl připravený vnímat další malé zajímavosti, ale v žádném případě další chůzi.

Když přišel na pokoj, jeho první cesta byla do sprchy. Pustil na nohu proud studené vody. Byla to úleva a při večeri už dala noha pokoj.

Večeře měla podobný průběh jako oběd. Jen hotelová jídelna neměla výzdobu v čínském stylu. Jinak stejný rituál s nošením a nabíráním jídla a nenabízela se polévka.

U všech stolů probírali kromě jídla i celodenní zážitky. Tu a tam byl slyšet smích. Odjinud, tedy od stolu, kde seděla čtyřka, se ozývala vážná diskuse na téma Čína a ostatní svět.

„Průvodce vykládal o Tibetu. Že je dnes čínským pohraničím a je v módě o něm mluvit. Prý tam mají Číňané rozmístěné

strategické rakety. Ale Čína má hodně chudého souseda, o kterém mluví celý svět ještě víc," reprodukoval Michal to, co zaslechl od průvodce.

„Asi myslíš Afghánistán?" ujišťoval se Tomáš.

„Přesně tak," přitakal Michal.

„Pákistán a Afghánistán jsou jediné muslimské státy, se kterými Čína hraničí, ale oba stojí za to. S Afghánistánem má snad nejkratší hranici. Kdysi ji toto území dokonce patřilo. Čína je určitě natolik chytrá, že se k státům, válčícím v Afghánistánu nepřidá. Každý si tam myslí, že je ten dobrý, kdo bojuje se zlem. Číňané budou tak mít u muslimů přednost a výhodu," uvažoval Tomáš.

„Bývalé sovětské republiky jsou rovněž částečně muslimské. Ale fakt je, že Čína spíš asi pozoruje tu melu kolem a kalkuluje, co by z toho mohla vytěžit, koho to může oslabit, kdo že tam chce prodloužit dobu své nadvlády," ironizoval Michal.

„Je líp sledovat válku než se jí účastnit," poznamenala Alice.

„Podle zásady - dva bojují, třetí vítězí?" přispěla Helena, která ani nechtěla mluvit na tohle téma.

Prohlížela si směsici různých lidí kolem sebe, jak si povídají kdo ví o čem. Zaznamenávala odlišnosti kolem sebe. Číňané neznají hluboké talíře, ani velké kusy masa. Už zjistila, že mají nadání pro obchod.

„Platí i něco jiného. Jako třeba dva bojují, třetí zaplatí," ušklíbnul se Michal.

„Halič a my s ní jsme tam taky, hned vedle Číny. Celé NATO tam zabředlo. Atlantický spolek na ochranu investic se tentokrát zatoulal příliš daleko. Svižně mění anglosaskou rovnováhu sil ve světě, Čína je při tom americkém slábnutí pasivní. Je to pro ni výhodné, když americký Rambo má plné ruce práce a nezaměstnanost mu nehrozí. Má hodně zbraní, tak se rozhodl je použít na dvou místech najednou. Dokonce snad i američtí spojenci nepřejí americké vítězství, ale ani porážku," hodnotil Tomáš situaci s dávkou humoru.

Samozřejmě mluvil bez toho, aby jeho slova zněla, jako moudré poučování. Jen vyjadřuje svůj názor. Je pravda, že jeho názory občas zklamaly, nebo se neprojevilý správným způso-

bem. Ale co na tom. Vždyť se zde všechno říká především jen pro zábavu.

Jako externí profesor na vysoké škole věděl, že občas poučný tón je na škodu.

Od něho nějaké mentorování rozhodně nezazní. Zde se to obzvlášť nesmí stát, říkal si pro sebe.

„Svět je dnes malý, prolíná se na nejrůznějších místech, Číňané to mohou pozorovat dokonce dalekohledem. A co se tyče Tibetu, můžou si říct: Američané mají Indiány, my Tibeťany,“ použil Michal trochu humoru na Tomášovo zhodnocení.

Dolil si čaj, pohlédl na Helenu a když souhlasně přikývla, dolil i ji. Pak dodal: „Kdejaký trpaslík bojuje v afghánských horách, zatímco sousední obři, jako Čína a Rusko, se pochechtávají a baví se nad tím, kdo všechno se tam připojí a koho čeká další debakl.“

„Rusové tam několik let pobíhali mezi jiným a jangem a pochopili, že žádné štěstí je tam nečeká. Teď to zjišťují Amíci a my jim v tom pomáháme,“ mínil Tomáš.

„Afghánci jako muslimský soused, Rusové jako jediný bělošský soused, Čína má opravdu pestré sousedství,“ připojila se Alice.

„Chudá a nedobytná země v horách mění stav světa, kdo by to řekl,“ vyslovil Tomáš poslední příspěvek.

Obsluha začala uklízet zbytky jídla. Restaurant se začal vyzpazďňovat. I oni vstali s tím, že snad najdou nějakou hotelovou osvěžovnu.

Chvilí prohlíželi vestibul hotelu, koukali se do výloh zavřených obchůdku. Zjistili, že v hotelové kavárně se pivo nečepuje, stejně jako v celé Číně. Pivo znají jen v třidecových plechovkách, dostalo se jim vysvětlení.

„Kdyby čepovali, pak bych si večer trochu protáhl, ale takto ne. Pokud chcete, jděte ven sami. Já osobně bych šel, ale nohy nechtějí,“ řekl Michal polovážně.

Podíval se na Helenu, pohledem jí dával najevo, že se na něj nemusí vázat.

Helena solidárně odmítla procházku. Nenechá ho samotného, raději si nechá od něho udělat masáž, pomyslela si a usmála se s vědomím, že masáž bude jen příjemný začátek...

Alice s Tomášem se rozhodli, že se na chvíli půjdou podívat ven, aby zjistili, jak vypadá večerní život kolem hotelu. Venku je teplo a jim se ještě nechce jít spát. Rozloučili se a vydali se do ulic.

Michal s Helenou se vrátili na pokoj. Zapnuli světlo a prostrídali se v koupelně. Michal zaznamenal, že na policičce pod zrcadlem je už umístěná Helenina kosmetika. Usadili se na pohovku před televizí. Konečně si mohli užívat pohodlného ubytování. Michal měl zvláštní pocit v přítomnosti obou žen a teď ho zajímalo, jak se Helena cítí ve společnosti toho páru. Rád si vyslechl, že je považuje za příjemné společníky a tudíž je všechno v pořádku.

„Co víš o Tomášovi?“ ptala se Helena.

„Jen to, co řekla Alice. Že je to muž, který přesně ví, co chce, co potřebuje má pod kontrolou, je výborný odborník a je všestranný. Oba dlouho budovali svou pozici, ale on tolik času nepotřeboval,“ odpověděl Michal.

„I mně se tak jeví. Ti dva se k sobě hodí. Alice mu určitě nerozmlouvá, aby seděl doma, protože doma je to bezpečnější. Někdo to tak dělá proto, že se bojí, aby ho ten druhý nepřevýšil,“ potvrdila a zauvažovala Helena.

Hned nato překvapila. Ze svého kufru vylovila malou lahvičku becherovky. Nemusí se hned spěchat na masáž, pomyslela si s úsměvem. Michal vstal a přinesl z kuchyňského koutku dvě sklenky. Posadil se do křesla, nalil a hned si přitukli. První den v Číně bylo třeba trochu spláchnout. Helena upila a pronesla na adresu nepřítomných společníků: „Oba jsou přátelští a já jsem ráda, že máme zrovna takovou společnost. Bude to veselejší.“

„Ale na rozdíl od nás určitě nepopíjejí jako my. Já mám určitou náchylnost k alkoholu podděděnou,“ chechtal se Michal.

Ještě chtěla, aby jí něco vyprávěl. Vzpomněl a povyprávěl pár příběhů z průmyslových podniků, které dávno zanikly. Ráda poslouchala příběhy ze života, zejména když byly provázané po-

chechtáváním. Michal uměl vážné věci obracet na humor. Nechtěla by někoho, kdo by pořád mlčel.

Pak si šli lehnout. Michal měl dobrý pocit, že ji měl vedle sebe po celou noc. V Praze se to dělo jen zřídka.

Na stole zůstala prázdná lahvinka.

Když se ráno druhý den Michal probudil, ještě na chvíli zavřel oči a promítl cestu a včerejšek. Ještě na chvíli se vrátil do dřimoty, ale rychle se probрал. Vstal, rozhlédl se po pokoji, vběhl do toalety a kouknul po spící Heleně zahalené pod pokrývkou. Vytáhl zpod postele pantofle, prohodil přes ramena pyžamový kabátek, který si večer zapomněl obléct a vyšel na balkón. Nechtěl probudit Helenu.

Dýchal ranní, ještě poněkud chladný vzduch. Hluboko pod sebou viděl proud aut, dopravní ruch byl docela velký. Ale nebylo ho ve výšce takřka slyšet. Napravo viděl železniční trať. Rozhled byl dobrý, škoda, že měl strach z výšek. Před sebou měl vysoké domy ozářené sluncem. Počasí nám přeje, pomyslel si.

Vyrušilo ho, když se mu za zády ozvalo přání dobrého rána.

„Vzbudila jsem se, jak jsi vstával. Chvíli mi trvalo, než jsem si uvědomila, že jsem v Číně,“ řekla Helena s úsměvem.

Doma téměř nepotřebovala hodinky. Dokázala odhadnout kolik je hodin, ale tady, když čas byl posunut, to nezkoušela. Raději se na hodiny podívala. Pohled na ciferník prozrazoval, že se nemohou moc zdržovat. Je třeba jít na snídani a připojit se k ostatním.

Vrátil se a nechal balkónové dveře pootevřené. Ještě se natáhl a přemýšlel, zda je ještě čas na trochu lidského, či spíš ženského tepla. Ale Helena vstala a šla do pokojového příslušenství.

V koupelně se příliš nezdržela. Vběhla do pokoje jen v růžovém spodním prádle a chvíli přemýšlela, co si vezme na sebe. Michal ji vystrídal.

„Vypadám dobře?“ obrátila se na Michala, když se umytý a oholený vrátil z koupelny.

Ona si mezitím oblékla lehké světlé sáčko, koukla se do zrcadla a chtěla se utvrdit ve své volbě. Přece jen, ta jejich čtyřka patří k těm starším účastníkům. Nepřehnala to?

„Perfektně, důležité partie se až tak moc neskrývají. Máš co ukázat,“ odpověděl.

Věděla, že tohle by řekl i kdyby si vzala cokoli jiného. Přesto se zeptala, vědoma svých předností, ale i svého věku i kulatého břicha. Kvůli němu zaujímal při milování jedinou polohu. Michalovi vyhovovala. Ještě lehce a spokojeně pronesla: „Jsem stará, ale co s tím? Když se vrátíme, budu držet dietu.“

„Nejsi stará, jsi zralá, a nepotřebuješ žádnou dietu,“ povzbudil ji Michal

Podíval se na ni, posbíral z podlahy ponožky ze včerejška, schoval je do připraveného pytlíku v kufru a začal se oblékat.

Byly chvíle, když se mu moc nelíbila, ale byla poddajná, zvykl si na ni. Byl pohodlný, měl to v povaze.

U snídaně Tomáš s Alicí poreferovali o svém večerním průzkumu. Nic moc večer neviděli. Ulice hned za rohem byla živější, jsou tam další hotely. Pak se i u nich projevila únava a šli spát. O tom, že na pokoji rozebírali své nemocniční případy se nezmínili.

Snídaně byla organizována jako švédský stůl. Všichni chtěli ochutnat něco, s čím se zatím nesetkali. Ale už to nebylo tak velké překvapení jako včera. Navíc řadu ranních jídel znali z Evropy. Smažená slanina, vajíčka vařená a smažená, malé párečky, ale i dušená zelenina, nudle, jiným způsobem připravené maso, ale i něco, co dosud nikdy neviděli, ale chtěli ochutnat.

Ke čtyřce si přisedl mladý pár ze severu Čech, který nic neříkal, zato o to víc poslouchal. Což vedlo k rozhodnutí, že už nikdy s nimi nebudou sedět.

„Kam dnes pojedeme?“

„Nevím. Kam nás odvezou.“

Michal s Tomášem v průběhu snídaně probírali své dojmy z čínských restaurantů, zaujali je především kulaté stoly.

„Sedí nějaký národ, který něco dokázal, u kulatých stolů?“ ptal se Michal.

„To nevím. Ale ze sociálního hlediska má kulatý stůl výhody. Otvírá možnost k širší konverzaci a k výměně myšlenek. Ostatně u kulatého stolu seděl i král Artuš se svými rytíři,“ reagoval Tomáš se slabým smíchem.

Michal uvažoval nahlas: „Pro služební jednání se kulatý stůl příliš nehodí. Firma má jen jednoho Artuše.

Přitom si vzpomněl na časy, kdy i on byl takovým Artušem. Pokračoval: „Když se jedná o peníze a o investice, jedná se líp u obdélníkového stolu. Možná i Číňané, když jednají služebně, sedí u obdélníkových stolů a ne u kulatých.

„Pokud přece jen sedí u kulatých, budou si muset předsednout,“ zapojila se Alice s úsměvem na tváři.

„Možná, že ano, zejména když budou jednat se světem mimo Čínu,“ nenechal se rozhodit Michal.

„Každý žije, jak umí,“ vmísila se Helena.

Ještě si šli k pultu pro džusy a dolili si i kávu. Zdála se jim slabší, než na jakou byli zvyklí z domova. Dopili a odcházeli zpět na pokoje pro své příruční věci. Někteří účastníci už měli věci s sebou. I čtveřice vykročila k výtahu. Byl ještě čas i na to, aby se mohli na chvíli natáhnout.

Nakonec se všichni sešli před hotelem. Než přišli oba průvodci, povídala si Alice s hloučkem účastníků. Český průvodce, když přišel, ještě dokuřoval cigaretu. Prohlížel své svěřence a vytvářel si o nich celkový obraz. Típnul a jízdu bylo možné zahájit. Nasedli do připraveného busu a odjížděli do centra.

Dozvěděli se, že jedou přímo na hlavní pekinské náměstí Nebeského klidu – Tchien-an-men. Prý je největší na světě. Český průvodce konzultoval s čínským kolegou pravděpodobně organizační otázky. Pak se chopil mikrofону a seznamoval účastníky s místními zajímavostmi.

Kdysi na toto náměstí bylo zakázáno chodit, dnes je samozřejmý volný přístup. Bez velkých problémů se na něj vejde milión lidí. Traduje se, že každý Číňan chce aspoň jednou za život navštívit Peking a samozřejmě nevynechá největší centrální náměstí. Proto je tady vždy množství lidí ze všech končin. Všichni jdou do mauzolea, které je větší než Leninovo v Moskvě, aby viděli balzamovaného Maa. Náměstí není historické, bylo vybudované na místě někdejšího parku a císařských budov.

Když dorazili a vykročili, obklíčili je trhovci. Kromě jiného nabízeli skládací slaměné klobouky s mnoha hranami. Svítlo

slunce, Michal si klobouk koupil, nebude problém ho složit a zabalit do kufru. Nasadil si ho a někteří následovali jeho příkladu.

Na náměstí se přesvědčili, že tentokrát z toho, co slyšeli od průvodce, nebylo nic zkreslené. Na velkém náměstí byla jediná starobylá stavba a opodál nové, velké mauzoleum obtočené dlouhou frontou lidí. Také zde byl malý vojenský objekt a pomník hrdinům, u kterého stála vojenská stáž. Na náměstí tu a tam stály i jiné vojenské stráže, snad čestné a zároveň bezpečnostní. Na velkých filmových plátnech promítali záběry z EXPA v Šanghaji. Náměstí ohraničovaly dvě dominantní budovy se sovětským nádechem – parlament a národní muzeum. Vlastně jediné, co lze na náměstí dělat, je postavit se do fronty a podívat se na Maa. Žádné hospody ani kavárny. Po stranách stály stánky s občerstvením.

Následovala krátká informace k tomu, co mohli vidět kolem. Na tomto náměstí v roce 1949 vztyčili vlajku nové lidové Číny a děje se to každý den dodnes. Na červené vlajce jsou jedna velká a čtyři menší žluté hvězdy. Velká znamená Čínu, malé symbolizují Tibet, Mandžusy, muslimy... Parlament prý se schází třikrát v roce. Odsouhlasí předem pečlivě připravené zákony. Tím zákony vejdou v platnost a parlament se rozejde. Mezi jednotlivými schůzemi lze místnosti v parlamentu pronajímat, což se bohatě využívá. Nenechají je prázdné. Zřejmě je to prestižní místo. Než se postaví do fronty do mauzolea, je třeba uschovat všechny věci, včetně fotoaparátů. Před konečnou prohlídkou je třeba se upravit, pozapínat košile. Věci si dají k průvodci, on na ně dohlídne, dovnitř nepůjde, už tam párkrát byl.

Tomáš polohlasně sděloval: „Já jsem vyčetl, že velká hvězda znamená stranu, čtyři malé symbolizují dělníky, rolníky, drobnou buržoazii a vlastenecké kapitalisty.“

„Možná je správný obojí výklad,“ zareagovala Helena.

Alice se mezitím pokoušela navázat hovor s čínským průvodcem. Ptala se ho, zda byl v Evropě, jak je to v Číně se studiem medicíny. Zda je ženatý.

Podsaditý, sdílný a přátelský Číňan jí odpovídal o něco lepší angličtinou a Alice postupně překládala ostatním: „V Evropě nebyl, chtěl by se tam za tři roky zajet podívat. Medicína se studuje